

Sterven om te leven?

Linda de Wals – vesper in de stille week op zondag 2 april

Juist midden op de reistocht van ons leven

zag ik mij in een donker woud verloren,

daar ik van 't goede pad was afgeweken.

Helaas, hoe 't was, dat woud, valt zwaar te zeggen:

zó wild was 't en zó woest, zó dicht en donker,

dat de angsten nog herleven bij 't herdenken.

Ja, zelfs de dood kan haast niet erger wezen.

Maar om van 't heil dat ik daar vond te spreken

zal 'k ook verhalen wat ik eerst aanschouwde.

Vaag heugt mij maar, hoe ik er binnendoolde:

zó had de slaap mij in dat uur vermeesterd,

toen ik de ware weg de rug toekeerde.

Maar toen ik bij een heuvel was gekomen,

daar waar de grenzen liepen van de delling,

die mij van vrees het hart reeds had doorstoken,

keek ik omhoog en zag zijn kruin omgeven

door 't licht van de planeet, die met zijn stralen

ons allen veilig leidt langs alle wegen.

Toen werd de vrees toch wel een weinig stiller,

die eerst gewoed had op de zee mijns harten,

geheel die nacht dat ik zo veel verduurde.

En evenals de man die, buiten adem

vanuit de diepe zee aan land geworsteld,

zich omkeert en dan tuurt naar 't wilde water,

zo keerde zich mijn geest, die steeds nog vluchtte,

weer achterwaarts om naar het woud te staren,

waaruit geen mens ooit levend was ontkomen.

Uit: Dante Alighieri, De Goddelijke Komedie, Uitgeverij De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen 1971 (Eerste lied: De Hel)

Enkele woorden n.a.v. de tekst:

De Stille week is begonnen. Een week waarin we toeleven naar het Paasfeest. We doen dat met veel stilte. Als voorbereiding op de verhalen van het lijden, sterven en verrijzen van Jezus. Die boodschap die het vertrouwen geeft dat de dood niet het laatste woord heeft. De stiltes geven momenten van rust. Momenten waarin we worden uitgenodigd tot bezinnen en reflecteren. Zoals ook de Middeleeuwse Dante Alighieri dat deed met zijn Divina Commedia, de Goddelijke Komedie: een lang en bijzonder gedicht en erkend meesterwerk uit de wereldliteratuur.

Dante schreef niet in het Latijn, maar in zijn moedertaal, het Florentijns. Hij liet daarmee los wat gebruikelijk was. Het was een soort nieuw begin in de toenmalige literatuur. Langzaam maar zeker werd in de tijd na Dante afscheid genomen van het Latijn. Het Latijn stierf. En geboren uit het Florentijns dialect zag het Italiaans het leven. We hebben net een stukje uit een vertaling daarvan gelezen.

Dante beschrijft zijn leerzame reis door het hiernamaals, zoals hij zich dat voorstelt. Met een hel, een louteringsberg en een hemel. Hij is daarin passant. Wat we hoorden was het begin van het boek 'l'Inferno', de hel. Dante schetst de duisternis waarin hij zich bevindt. Hij beseft dat hij, zonder zich daarvan bewust te zijn geweest, van het rechte pad is geraakt. De situatie waarin hij zich bevindt, voelt beangstigend. Zelfs zo, dat de dood hem minder erg lijkt dan die situatie. Een dieptepunt in zijn leven dus. Angst lijkt Dante in zijn greep te houden. Hij kijkt achterom. Is het een terugblik op zijn leven? Hij beseft in elk geval: die weg leidt tot niets. Maar als hij dan omhoog kijkt, ziet hij ook het Licht. Dat goddelijk licht dat de weg wijst en veiligheid brengt. Wel wacht hem nog een lange en moeizame weg... Hij heeft daar maar liefst drie boeken voor nodig... Dante's reflectie op en afscheid van zijn oude 'ik'... Sterft dat, zodat hij opnieuw kan leven? Het bracht hém in ieder geval iets positiefs.

Herkennen we ook iets van wat Dante beschrijft in onszelf? Dat gevoel van duisternis. Geen uitweg weten uit de situatie waarin we ons bevinden. Verlangen naar het licht. Naar verlichting... Herkennen we hoe moeilijk het is om in dat verlangen de juiste weg te vinden. Om ook op die weg te blijven.

Soms sterven we daarbij figuurlijk: zien we alleen nog de duisternis. Maar herkennen we duisternis niet juist omdat we weten dat er ook licht is?

Ja, de weg naar het Licht kan moeizaam zijn. Die vereist zeker ook reflectie en bezinning. Die brachten Dante in het Paradijs. Stilte.. reflectie.. bezinning: ze helpen ons ook op ónze weg. Een weg waarin delen van ons misschien ook móeten sterven: om in vrede met onszelf en met elkaar te kunnen leven.